

Луценко Л.М., Ткаченко К. О. (2011). Білінгвальні засади сучасної освіти нечуючих. Режим доступу: http://usllab.ucoz.ua/index/iii_vseukrajinskij_naukovo

БІЛІНГВАЛЬНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ НЕЧУЮЧИХ

(про підсумки III Всеукраїнського науково-практичного семінару «Білінгвальне навчання нечуючих дітей в контексті дитиноцентризму»).

Відповідно до плану роботи НАПН України щодо проведення масових науково-практичних заходів 23 – 24 листопада 2011 року Інститутом спеціальної педагогіки НАПН, зокрема лабораторією жестової мови, МОНмолодьспорту, Управлінням освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації, Українського товариства глухих, Українсько-Канадського Альянсу для глухих та слабочуючих, Об'єднанням нечуючих педагогів організовано і проведено III Всеукраїнський науково-практичний семінар «Білінгвальне навчання нечуючих дітей в контексті дитиноцентризму» на базі Криворізької загальноосвітньої спеціальної школи-інтернату для глухих дітей.

Понад 100 учасників, серед яких керівники Дніпропетровської облдержадміністрації, відповідальні працівники МОНмолодьспорту, директори закладів спеціальної освіти для глухих та дітей зі зниженим слухом всіх регіонів України, доктори та кандидати педагогічних університетів, керівники наукових підрозділів, вчені-сурдопедагоги, представники громадських організацій Центрального правління та обласних осередків УТОГ, Об'єднання нечуючих педагогів, Українсько-Канадського Альянсу для глухих та слабочуючих, педагоги-практики, вчителі української жестової мови, батьки нечуючих дітей зібралися, щоб обговорити найактуальнішу проблему сучасної сурдопедагогіки - двомовного навчання в контексті дитиноцентризму нечуючих. Робочими мовами семінару були українська та українська жести мови. Переклад українською жести мовою забезпечували перекладачі жестової мови УТОГ.

Відкриваючи семінар, завідувач лабораторії жестової мови Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, д. пед. наук **Світлана Кульбіда** зазначила: «Гуманізація і демократизація, відродження духовності й національної самосвідомості, які стають нормою суспільного життя, охоплюють всі напрями розвитку українського суспільства, знаходять свій вияв і логічне продовження в освіті, в тому числі, і спеціальній».

Луценко Л.М., Ткаченко К. О. (2011). Білінгвальні засади сучасної освіти нечуючих. Режим доступу: http://usllab.ucoz.ua/index/iii_vseukrajinskij_naukovo

Найпринциповішим на сьогодні є питання співпраці нечуючих та чуючих науковців та педагогів, які виразили згоду поділитися накопиченим досвідом, творчим пошуком у надзвичайно важливій і своєчасній справі – двомовного навчання нечуючих дітей в контексті прав і свобод нечуючої особистості, - зацентрувала увагу учасників семінару **Світлана Кульбіда**.

Проведення заходу є не лише логічним продовженням взятого курсу освітньої політики визнання і впровадження національної жестової мови у діяльність спеціальних закладів з 2006 року, а й відповідає основним тенденціям політики країни у напрямку реалізації національної «Державної програми дій для людей з інвалідністю», прийнятої 2011 року на основі ратифікації Конвенції про права інвалідів.

Як зазначила **Світлана Кульбіда**, ми цілком свідомі того, що будь-які дії щодо покращення стану справ у наданні якісних освітніх послуг нечуючій дитині, у задоволенні її особистісних прав і потреб, мають здійснюватися не ізольовано одна від одної, а системно і комплексно. Свідченням цьому є і представлена кількість небайдужих до проблеми учасників семінару.

Визначальним є і той факт, що у відкритті заходу взяла участь депутат Дніпропетровської обласної ради, заступник голови постійної комісії з питань освіти **Зінаїда Пікалова**, яка висловила сподівання, що подальша співпраця членів УТОГ, лабораторії жестової мови Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, директорів спеціальних загальноосвітніх шкіл для дітей з вадами слуху, експериментального закладу нашої області, який очолює понад 40 років досвідчений сурдопедагог, батьків та всіх небайдужих сприятиме покращенню соціалізації та якості освітніх послуг та загалом життя нечуючих.

До вітального слова долучився також і в. о. начальника Головного управління освіти і науки Дніпропетровської обласної держадміністрації **Леонід Олефір**, який звернув особливу увагу на створення єдиного інформаційного простору в умовах сучасної загальноосвітньої спеціальної школи для дітей з вадами слуху, кращим зразком якої є на сьогодні школа у м. Кривому Розі, як базова при проведенні зазначеного семінару. Цей заклад увібрав у собі 70-річні традиції спеціальної школи та незаангажованість у

Луценко Л.М., Ткаченко К. О. (2011). Білінгвальні засади сучасної освіти нечуючих. Режим доступу: http://usllab.ucoz.ua/index/iii_vseukrajinskij_naukovo

впровадженні інноваційних особистісно зорієнтованих підходів і технологій білінгвального навчання нечуючих, в чому, безумовно, велика заслуга діяльності педагогічного колективу закладу.

З вітальним словом до учасників семінару звернувся і заступник голови Жовтневої районної у місті ради **Володимир Хісний**, який висловив сподівання, що плідна співпраця науковців і практиків із зазначеної проблематики стане запорукою ефективної розбудови національної системи спеціальної освіти на засадах гуманізму та демократичних цінностей.

Головний спеціаліст управління освіти і науки виконкому міськради **Вікторія Полякова** звернула увагу на те, що права людини починаються з прав дитини, зважаючи на це проведення семінару з вперше поставленої такої проблеми є надзвичайно актуальною і доцільною.

Висловити повну підтримку з боку Інституту інноваційних технологій та змісту освіти МОНмолодьспорту учасникам семінару на засідання завітала **Галина Лабайчук** з темою «*Організаційно-правові засади функціонування спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів в сучасному правовому полі*». У доповіді **Лабайчук Г. Ф.** підкреслила, що у зв'язку з ратифікацією Україною Конвенції ООН «Про права інвалідів» та чинністю законодавчих освітніх документів МОНмолодьспорт удосконалив стратегічні завдання державної політики щодо дітей з особливими потребами; акцентувала увагу на доцільність співпраці з громадськими організаціями, зокрема УТОГ; повідомила про те, що нове Положення ПМПК знаходиться в стадії розробки; закликала присутніх удосконалити на місцях роботу з батьками дітей глухих та зі зниженим слухом.

У вітальному слові господині закладу - директора Криворізької загальноосвітньої спеціальної школи-інтернату для глухих дітей **Любов Луценко** – зазначено творчу експериментальну співпрацю педагогічного колективу закладу з науковцями

Луценко Л.М., Ткаченко К. О. (2011). Білінгвальні засади сучасної освіти нечуючих. Режим доступу: http://usllab.ucoz.ua/index/iii_vseukrajinskij_naukovo

лабораторії жестової мови. Наслідком такої співпраці є започаткована принципова нова модель організації двомовного навчання, де не лише введено предмет «Українська жестова мова» в інваріантну складову навчальних планів шкіл глухих та шкіл дітей зі зниженим слухом, а й те, що українська жестова мова й українська мова виступають рівноцінними засобами навчання; підтвердженням цьому слугуватимуть і проведені наживо уроки, представлені в програмі семінару, творчий звіт колективу учнів та педагогів з досвіду білінгвальної роботи мистецько-естетичного спрямування.

Проякненні педагогічного середовища навчального закладу високим гуманізмом і в той же час вимогливістю, що виявляється в усьому: у змісті й технологіях навчання, стосунках «вчитель – учень - батьки». Ми спостерігали психологічну комфортність педагогічної взаємодії та бажання учнів навчатися у рідному закладі.

Цілком доречним і доцільним етапом практичної роботи семінару стало відвідування показових уроків кращих вчителів закладу. Зокрема, вчителем початкової школи **Л. Ларіною** - уроком

математики в 2 класі; вчителем української жестової мови **О. Васіч** - урок української жестової мови у 7 кл.; вчителем-дефектологом слухового кабінету **Л. Лучко** - заняття в слуховому кабінеті; вчителем математики **О.**

Кобилянською - уроку математики у 5 кл.; вчителем української мови та літератури **М. Тітовою** - урок української літератури в 5 класі; вчителем **В. Назаренко** - заняття факультативу «Людина і світ професій в 10 класі»; практичним психологом **О. Грішиною** - психологічний тренінг з професійного самовизначення старшокласників; вчителем **Л. Гончаровою** -

Луценко Л.М., Ткаченко К. О. (2011). Білінгвальні засади сучасної освіти нечуючих. Режим доступу: http://usllab.ucoz.ua/index/iii_vseukrajinskij_naukovo

індивідуального заняття з розвитку слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови.

Учасники семінару мали змогу обирати на власний смак і відвідати запропоновані відкриті уроки. Варто відзначити новизну і сміливість продемонстрованого білінгвального підходу педагогічного колективу закладу у розв'язанні поставлених завдань наживо, де продемонстровано мистецтво педагогічної дії з урахуванням двомовності, організаційних, методичних, змістових аспектів, індивідуалізації та диференціації у навчанні глухих учнів різного віку.

Засадничі положення білінгвального навчання в контексті дитиноцентризму нечуючих висвітлено у доповіді доктора пед. наук **Світлани Кульбіди** – «*Концептуальні положення білінгвального навчання нечуючих*». **С. Кульбіда** розкрила зміст і актуальність білінгвального навчання, представила зміст біолого-медичної і соціокультурної концепцій глухоти; розкрила погляди на роль освіти, у якій ключове місце займає дитина як особистість, а не як індивід. У зв'язку з чим, звернуто увагу **С. Кульбіди** на застосування сучасних інноваційних підходів та технологій двомовного навчання, що сприяють якнайповнішому розкриттю особистісного потенціалу нечуючої дитини.

У доповіді першого заступника голови ЦП УТОГ **Ірини Чепчиної** «*Нечуюча дитина в концептуальних напрямках діяльності Всесвітньої Федерації Глухих*» висвітлено і охарактеризовано зміст основних положень законодавчих документів, розроблених з урахування міжнародних стандартів, які стосуються двомовного навчання нечуючих дітей та їхнього права на отримання освіти в тому числі і доступною та зручною мовою навчання – жестовою.

Наталя Адамюк, аспірант лабораторії жестової мови НАПН України та автор програмно-методичного комплексу «УЖМ», у своїй доповіді розкрила чинники: негативні і позитивні, уведення нового предмету «УЖМ»

Луценко Л.М., Ткаченко К. О. (2011). Білінгвальні засади сучасної освіти нечуючих. Режим доступу: http://usllab.ucoz.ua/index/iii_vseukrajinskij_naukovo

у шкільний реєстр; акцентувала увагу **Наталія Адамюк** на помилки при проведенні уроку та розкрила вимоги до його якісного проведення.

У доповіді **Тетяни Єжової**, старшого викладача кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Інституту психології та соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка, канд. пед. наук, «Актуальні питання соціальної реабілітації дітей з порушеннями слуху» висвітлювались особливості розвивальної роботи у позакласний час, проблеми профорієнтації та професійного зростання в умовах спеціального закладу.

Олександр Савченко, голова правління Українсько-Канадського Альянсу для глухих і слабочуючих, завідувач відділу з розвитку слуху і мовлення спеціальних засобів навчання Центру слухової реабілітації «Аврора», канд. пед. наук, у доповіді «Використання спеціальних технічних та комп'ютерних програмних засобів у білінгвальному навчанні глухих дітей» зосередив увагу на необхідності та важливості використання спеціальних засобів навчання, які дають можливість повноцінно представляти інформацію через предметну наочність, електронні посібники, аудіо-відео матеріали, інтернет та передавати за допомогою конспектування, субтитрів і комп'ютера.

Світлана Лук'янова, заступник директора з навчально-виховної роботи НВП «Універсал» УТОГ м. Полтава, у доповіді «Особливості поринання в українську жестову мову на курсах для початківців» наголосила на необхідності підвищення статусу УЖМ; зазначила, що за сприяння УТОГ та лабораторії жестової мови НАПН України на даному етапі відбувається ґрунтовніша різнорівнева підготовка, в тому числі і перекладачів української жестової мови.

Луценко Л.М., Ткаченко К. О. (2011). Білінгвальні засади сучасної освіти нечуючих. Режим доступу: http://usllab.ucoz.ua/index/iii_vseukrajinskij_naukovo

У доповіді Галини Воробель, директора Хмельницького загальноосвітнього навчально-виховного закладу «Школа-дитячий садок» для дітей з порушеннями слуху, «З досвіду роботи навчально-виховного закладу «Школа-дитячий садок» для дітей з порушеннями слуху в умовах білінгвального навчання» висвітлено досвід роботи Хмельницького загальноосвітнього навчально-виховного

закладу «Школа-дитячий садок» для дітей з порушеннями слуху. **Галиною Воробель** висловлено переконання, що навчання має відбуватися жестовою і словесною мовами, що сприятиме забезпеченню доступу до розуміння оточуючого.

Катерина Васильєва, старший викладач Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, у своїй доповіді «Досвід викладання жестової мови у Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди» висвітлила основні здобутки у викладанні жестової мови в університеті; зазначила, що в університеті викладається курс «Основи сурдоперекладу», який має такі складові: історія розвитку дактилології, дактилологія, жестова мова; діє гурток «Невербальні засоби комунікації», на засідання якого запрошують людей, які пов'язані зі світом нечуючих.

Непідробний інтерес викликала доповідь «Особливості надання вищої освіти особам з вадами слуху» проректора з науки та міжнародних зв'язків Вінницького соціально-економічного інституту Університету «Україна», доктора фізико-математичних наук Федора Сохацького,

у якій висвітлено досвід надання вищої освіти особам з вадами слуху за новими спеціальностями «Документознавство та інформаційна діяльність», «Здоров'я людини»; зазначалося, що з-поміж 1500 студентів навчаються 100 осіб з особливими потребами, серед яких і - з порушеннями слуху.

Луценко Л.М., Ткаченко К. О. (2011). Білінгвальні засади сучасної освіти нечуючих. Режим доступу: http://usllab.ucoz.ua/index/iii_vseukrajinskij_naukovo

У змістовній доповіді «Діяльність Об'єднання нечуючих педагогів у стратегії розвитку білінгвального навчання» Наталії Каменської, Президента Об'єднання нечуючих педагогів, головного редактора газети Українського товариства глухих «Наше життя» висвітлено напрями діяльності ОНП, здобутки та надбання лабораторії жестової мови ІСП НАПН України разом з ЦП УТОГ, практичну користь у впровадженні білінгвального навчання у практичній діяльності надаватимуть такі друковані видання та підготовлені видання: «Українська дактилологія» (Кульбіда С.), відеокомплект «Українські народні казки українською жестовою» (Грищенко Є., Стьопкін В.), «Українська жестова абетка» (Іванюшева Н., Кульбіда С.), посібник «Дитина зі світу тиші» (колектив авторів), збірники наукових праць «Жестова мова й сучасність», кубики Скурчинського В., плакати, авторські програми та ін.

Маргарита Курзіна, вчитель жестової мови вищої категорії Миколаївської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату для дітей з

порушеннями слуху у доповіді «Вивчення предмету «Українська жестова мова» одна з умов якісної інтеграції нечуючої дитини у суспільство» висвітлила досвід проведення уроків УЖМ у старших класах. Зокрема, було наголошено на необхідності формування особистості глухого учня як вільного, повноправного

громадянина; розкрито зміст та двомовні засоби проведення інтегрованих уроків з психологом, проведення уроків-подорожей; уроків на вільні теми:

Луценко Л.М., Ткаченко К. О. (2011). Білінгвальні засади сучасної освіти нечуючих. Режим доступу: http://usllab.ucoz.ua/index/iii_vseukrajinskij_naukovo

обговорення правил етикету, обрання подарунка мамі на День народження та ін.

З доповіддю «Досвід освітнього розвитку нечуючої дитини очима чуючого батька» виступив директор приватного підприємства м. Вінниці, батько нечуючої дитини **Андрій Коваль** – представник батьківської організації, у якій висвітлив власний досвід спроб та помилок з використанням лише словесних форм мовлення. У дзвінкій тиші простими і дохідливими словами розповів про те, як він прийшов до розуміння того, що треба знати і поважати мову і культуру своєї дитини. Андрій Коваль зауважив, що таке потрібно не тільки для того, щоб як батькові спілкуватися з дочкою мовою жестів, а щоб і дитина визнала його в повному розумінні слова батьком і за його допомогою могла вільно інтегруватися у світ чуючих. *«Мабуть Бог зробив мою дочку нечуючої лише для того, щоб я пізнав світ Глухих і допомагав Глухим»* - підсумував **Андрій Андрійович Коваль**.

У доповіді «Сім запитань до батьків, які виховують глуху дитину» старшого викладача кафедри загальної та спеціальної педагогіки Українського Католицького Університету, доктор філософії, кандидата педагогічних наук доктора філософії **Ігоря Кобеля** висвітлено досвід навчання глухих у США. «Я глухий і я горжусь цим» - відома цитата, яка має стати запорукою успіху у житті нечуючих людей.

Урочистою подією на семінарі стало нагородження **Галини Лабайчук** та **Любові Луценко** найвищими нагородами "За заслуги" Центрального Правління Українського товариства глухих за багаторічну плідну співпрацю, пов'язану з якісним розв'язанням проблем навчання та виховання осіб з порушеннями слуху у питаннях впровадження і застосування білінгвального підходу, які вручила **Ірина Чепчина**.

Луценко Л.М., Ткаченко К. О. (2011). Білінгвальні засади сучасної освіти нечуючих. Режим доступу: http://usllab.ucoz.ua/index/iii_vseukrajinskij_naukovo

Відкритий урок з УЖМ провела Н. Адамюк на тему “Портрет людини” для учасників семінару.

Мета уроку:

1. Ознайомлення учнів з поняттям «портрет», його видами та складовими;
2. Розвиток практичних навиків малювання елементів портрета за лінгвістичними нормами УЖМ; накопичення бази понять УЖМ і СМ.
3. Формування навичок підмічати своєрідні риси обличчя і визнавати індивідуальність кожної людини.

Обладнання: мультимедійна дошка, проектор, комп’ютер.

Орієнтовна структура уроку:

1. Організація та мотивація навчальної діяльності.

2. Актуалізація опорних знань учнів:

- показ жестових одиниць під номерами (в електронній версії);
- групування жестів за подібними значеннями (утворення синонімічного ряду);
- визначення загального (головного) значення синонімічного ряду;
- робота малими групами: складання жестових речень чи сполучень з кожним поданим жестом з одного синонімічного ряду.

3. Робота за темою уроку:

- теоретична частина нової теми:

- ◇ Оголошення теми та мети уроку;
- ◇ Жестова лексика;
- ◇ Знайомство з жестовим поняттям «портрет»;
- ◇ Визначення терміну «портрет»;
- ◇ Пошук відповідного зображення серед інших;
- ◇ Види портрету;
- ◇ Елементи портрету, елементи голови/обличчя людини;

- практична частина нової теми:

- ◇ *вправа № 1.* Утворити антонімічні пари УЖМ і записати у формі СМ;
- ◇ *вправа № 2.* Речення, подані СМ, відтворити засобом УЖМ;
- ◇ *вправа № 3.* Групова робота: складання опису портрету людини засобом УЖМ.

4. Закріплення теми уроку:

а) Теоретичні знання:

Портрет – це ...

Луценко Л.М., Ткаченко К. О. (2011). Білінгвальні засади сучасної освіти нечуючих. Режим доступу: http://usllab.ucoz.ua/index/iii_vseukrajinskij_naukovo

Елементами портрету людини є...

До елементів голови/обличчя відносяться...

б) Жестова лексика.

5. Домашнє завдання:

- Зробити портрет однокласника УЖМ за поданим планом і вкласти у файл «Людина», № 7;

- Повторити значення нових жестових понять засобом СМ.

6. Підсумок уроку.

Слід зазначити, що з показом зразкового уроку української жестової мови стало зрозумілими для учасників семінару суть, мета і завдання предмету «Українська жестова мова», двомовний підхід. Всі присутні спостерігали, як поєднуються завдання двох блоків навчальної програми «УЖМ» – лінгвістичного і комунікативного, як йде засвоєння значень слів засобом УЖМ і водночас йде засвоєння нових знань за темою уроку.

Як відзначали учасники семінару проведений захід став першою спробою цілісного впровадження двомовного навчання в масштабах навчального закладу. Основною метою стало розроблення та апробація двомовних засобів навчання чуючими та нечуючими вчителями, які використовували їх під час проведення уроку.

Семінар продемонстрував, що кращі сили сурдопедагогічної освіти усвідомили, що і як потрібно робити сьогодні, щоб творити майбутнє, за яке не буде соромно завтра.

Учасники заходу ознайомилися з новими напрацюваннями:

- шостим і сьомим випуском збірника наукових праць лабораторії жестової мови «Жестова мова й сучасність», в яких широко представлено погляди науковців і практиків щодо основ двомовного навчання нечуючих минулого і сучасного, розробки і впровадження на цій основі особистісно зорієнтованих технологій навчання, виховання, розвитку дитини з особливими потребами та ін.;

- доповненим і доопрацьованим науково-методичним посібником «Дитина зі світу тиші», у якому висвітлено теоретичні і практичні підходи щодо розвитку нечуючої дитини в сучасних умовах як з медичної, так і з соціокультурної точки зору, запропоновано шляхи вирішення проблеми розвитку, навчання і соціалізації дітей з порушеннями слуху в сучасних умовах;

Луценко Л.М., Ткаченко К. О. (2011). Білінгвальні засади сучасної освіти нечуючих. Режим доступу: http://usllab.ucoz.ua/index/iii_vseukrajinskij_naukovo

- вперше розробленим Українським жестівником для батьків (С. Кульбіда, І. Чепчина, Н. Адамюк, Н. Іванюшева), який охоплює 27 найпоширеніших і найуживаніших тем природних жестів;
- Концепцією білінгвального навчання нечуючих (С. Кульбіда, І. Чепчина, Н. Іванюшева, Н. Адамюк, Н. Зборовська та ін.);
- сучасним матеріалом з української дактилології (С. Кульбіда).

На заключному засіданні **прийнято резолюцію**, в якій зазначалося, що: в зв'язку з посиленням уваги української громадськості та батьків нечуючих дітей до проблем якості навчання і виховання та у зв'язку з уведенням (з 2009 р.) в реєстр навчальних предметів загальноосвітніх спеціальних шкіл для глухих дітей та дітей зі зниженим слухом нового навчального предмета «Українська жестова мова» виникла необхідність визначення цілеспрямованих дій відповідних державних і недержавних структур щодо забезпечення сприятливих умов для їхнього навчання, виховання, реалізації особистісного потенціалу в умовах дитиноцентризму.

Учасники семінару,

– **беручи до відома** Резолюцію № 3445 Генеральної Асамблеї ООН «Декларація про права інвалідів від 9.12.1971; Конвенцію про професійну реабілітацію і зайнятість інвалідів; Резолюцію Європейського Парламенту про жестові мови від 17.06.1988; Рекомендацію Європейського Парламенту «Послідовна політика реабілітації інвалідів» від 6.10.1992; Резолюцію 48/96 Генеральної Асамблеї ООН «Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів»; Конвенцію ООН про права інвалідів від 16.01.2006; Закони України: «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 12.06.2007; «Про реабілітацію інвалідів в Україні» від 15.01.2009;

– заслухавши виступи учасників семінару щодо напрацьованих науково-теоретичних і методичних засад білінгвального навчання, вивчення української жестової мови у спеціальних загальноосвітніх закладах для дітей глухих та зі зниженим слухом;

– враховуючи напрацьований досвід, висвітлений на відкритих уроках, майстер-класах, індивідуальних заняттях та засіданні «круглого столу»;

підтверджують необхідність підвищення якості освіти дітей глухих та зі зниженим слухом і підтримують в цілому запропоновані шляхи здійснення білінгвального навчання та вивчення УЖМ як окремого навчального предмета.

Учасники семінару **звертаються** з наступними пропозиціями:

Луценко Л.М., Ткаченко К. О. (2011). Білінгвальні засади сучасної освіти нечуючих. Режим доступу: http://usllab.ucoz.ua/index/iii_vseukrajinskij_naukovo

- **до МОНмолодьспорту:**

1) ввести предмет «УЖМ» з підготовчого, 1-12 класу для спеціальних загальноосвітніх шкіл для дітей глухих і зі зниженим слухом в **інваріантну** частину по 2 год. на тиждень;

2) відкрити спеціальність з підготовки вчителів УЖМ у вищих педагогічних навчальних закладах III-IV рівнів акредитації педагогічного профілю;

3) сприяти впровадженню білінгвального навчання в системі засобів навчання і реабілітації дітей глухих та зі зниженим слухом відповідно до Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»;

4) виходячи з того, що проблема навчання і виховання дітей глухих та із зниженим слухом на сьогодні є досить складною через важкість самого дефекту слуху, а також через наявність багатьох супутніх захворювань у переважної більшості таких дітей, що потребують лише спеціального навчання, здійснюваного педагогами-дефектологами, зберегти мережу спеціальних загальноосвітніх шкіл та шкіл-інтернатів для дітей з вадами слуху;

5) провести Всеукраїнську науково-практичну конференцію з питань здобуття вищої освіти особами з вадами слуху спільно з Інститутом спеціальної педагогіки НАПН України, ЦП УТОГ.

- **до Інституту інноваційних технологій та змісту освіти**

- МОНмолодьспорту:**

- сприяти виданню і розповсюдженню навчально-методичних, навчально-роздаткових та інших матеріалів для білінгвального навчання, вивчення предмету «УЖМ»;

- методичного посібника до програми «УЖМ» для підготовчого, 1-12 класів для дітей глухих і дітей зі зниженим слухом (Адамюк Н.),

- білінгвальної програми з УЖМ для дошкільних закладів компенсуючого типу 1-4 роки навчання (Дробот О.),

- дидактико-методичного забезпечення для вивчення «УЖМ» нечуючими дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку (Зборовська Н.),

- відеокомплекту «Українські народні казки українською жестовою» (Грищенко Є., Стюпкін В.);

- розробити методичні рекомендації, в яких визначити посадові обов'язки вчителя УЖМ.

Луценко Л.М., Ткаченко К. О. (2011). Білінгвальні засади сучасної освіти нечуючих. Режим доступу: http://usllab.ucoz.ua/index/iii_vseukrajinskij_naukovo

- **до Центрального правління УТОГ:**

- 1) спільно з Інститутом спеціальної педагогіки НАПН України завершити затвердження (прийняття) «Концепції білінгвального навчання»;
- 2) спільно з Інститутом спеціальної педагогіки НАПН України провести курси підготовки вчителів УЖМ з виданням ліцензованих посвідчень про присвоєння відповідної кваліфікації;
- 3) розробити комплекс програм для системи підготовки перекладачів жестової мови в Українському товаристві глухих;
- 4) сприяти вирішенню питання щодо підготовки вчителів УЖМ у державних вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації;

- **до Інституту спеціальної педагогіки НАПН України:**

1. розробити інструктивно-методичні матеріали про кабінет УЖМ в спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для дітей глухих і зі зниженим слухом;
2. розробити систему оцінювання знань, умінь, навичок учнів загальноосвітніх спеціальних шкіл для дітей глухих та зі зниженим слухом на уроках УЖМ;
3. опублікувати матеріали III Всеукраїнського науково-практичного семінару у збірнику наукових праць «Жестова мова й сучасність»;
4. надавати дієву допомогу педагогічним працівникам та методистам обласних Інститутів післядипломної педагогічної освіти.

- **до регіональних управлінь освіти і науки, адміністрацій спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей глухих та зі зниженим слухом:**

- 1) сприяти викладанню предмета «УЖМ» вчителями з числа нечуючих як носіїв жестової мови відповідно до Пояснювальної записки зазначеної навчальної програми;
- 2) при атестації педагогів на предмет визначення рівня знання і володіння УЖМ залучати в якості членів комісії носіїв ЖМ;
- 3) увести у посадові обов'язки педагогічних працівників, у тому числі практичного психолога та соціального педагога загальноосвітніх спеціальних шкіл вимогу щодо досконалого володіння УЖМ;
- 4) сприяти співпраці педагогічних працівників шкіл з науковцями Інституту спеціальної педагогіки НАПН України з метою забезпечення

Луценко Л.М., Ткаченко К. О. (2011). Білінгвальні засади сучасної освіти нечуючих. Режим доступу: http://usllab.ucoz.ua/index/iii_vseukrajinskij_naukovo

якісного психолого-педагогічного супроводу навчально-реабілітаційного процесу;

5) створити кабінети УЖМ у кожному спеціальному ЗНЗ для дітей глухих та зі зниженим слухом.

• **до правління Об'єднання нечуючих педагогів (ОНП):**

- а) сприяти ефективному добору високопрофесійних кадрів для викладання предмету «УЖМ» у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для дітей глухих та зі зниженим слухом;
- б) з метою взаємообміну досвідом проводити тематичні навчально-практичні семінари вчителів УЖМ;
- в) сприяти розробці навчально-методичної наочності для уроків УЖМ та оснащення кабінету УЖМ.

Список використаних джерел.

1. Дактильна абетка. Іванюшева Н.В., Кульбіда С.В. 2006.
2. Дактильна абетка. Скурчинський В. 2009.
3. Дитина зі світу тиші. На допомогу батькам нечуючої дитини : наук.-метод. посіб. ред.: С. В. Кульбіда; уклад.: Н. А. Зборовська; Ін-т спец. педагогіки АПН України. К. : Пед. думка, 2008. 184 с.
4. Дробот О.А. Батькам нечуючого дошкільника.»Чернівці.
5. Український жестівник для батьків. С. Кульбіда, І. Чепчина, Н. Адамюк, Н. Іванюшева НАПН України, Ін-т спец. педагогіки, Лаб. Жестової мови, Укр. т-во глухих. К.: СПКТБ УТОГ, 2011. 380 с.
6. Етапи розвитку спортивного руху нечуючих в Україні.
7. Енциклопедический справочник Украинского общества глухих. А. Мережко, В. Скурчинский. К.: Полыграфычний центр УТОГ, 2010. – 239 с.
8. Засенко В.В., Кульбіда С.В. Дактилологія. Енциклопедія сучасної України. Т. 7. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень, 2008. С.496.
9. Збірник наукових праць «Жестова мова й сучасність» № 4. 2009.
10. Збірник наукових праць «Жестова мова й сучасність» № 6. 2011.
11. Збірник наукових праць «Жестова мова й сучасність» № 7. 2012.
12. Освіта та виховання нечуючих на сучасному етапі : зб. матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції УТОГ. Упор.: Ю. Максименко, І. Чепчина, Н. Каменська, Л. Пустогвар. К., 2005. – 263 с.
13. Збірка програм з вивчення УЖМ. Програмно-методичний комплекс. Кульбіда С. В., Чепчина І. І., Іванюшева Н.В., Адамюк Н.Б. К.: Поліграфічний центр УТОГ, 2008. 328 с.
14. Зборовська Н., Кульбіда С. Особливості лінгвістичного дослідження української жестової мови у доробку Р.Г.Краєвського. Н. Зборовська, С. Кульбіда. Жестова мова й сучасність: Зб. наукових праць. Вип. 2. К., 2007. С.197 – 210.
15. Іванюшева Н.В., Зуєва Є. М. [Український тематичний відеословник жестової мови: Навчально-методичний посібник. 3 частини. К., 2003.](#)

Луценко Л.М., Ткаченко К. О. (2011). Білінгвальні засади сучасної освіти нечуючих. Режим доступу: http://usllab.ucoz.ua/index/iii_vseukrajinskij_naukovo

16. Іванюшева Н. В., Кульбіда С.В. Українська жестова абетка. Н. Іванюшева, С. Кульбіда. Науково-метод. посібник (доп. і доопр.). К.: ТОВ «Київська Русь», 2005. 64 с.

17. Кульбіда С. В. Українська дактилологія : науково-методичний посібник. С. Кульбіда. К.: Педагогічна думка, 2007. 328 с.

18. Кульбіда С. В. Концептуальні засади навчання нечуючих і використання жестової мови (на матеріалах зарубіжної теорії та практики). С.Кульбіда. Жестова мова й сучасність : зб. наук. праць. 2008. Вип. 3. С. 26 – 33.

19. Кульбіда С.В. Особистісно орієнтований підхід щодо використання жестової мови у змісті спец. освіти осіб з порушеннями слуху Педагогічна і психологічна науки в Україні: Збірник наукових праць до 15-річчя АПН України у 5 томах. Т. 3. Психологія, вікова фізіологія та дефектологія. Київ: Педагогічна думка, 2007. С. 365 – 374.

20. Кульбіда С. В. Теоретико-методичні засади використання жестової мови у навчанні нечуючих : монографія. С. В. Кульбіда. К. : Поліпром, 2010. 503 с.

21. Участь канадських фахівців у дослідженні української жестової мови на сучасному етапі. С. Кульбіда. Друга міжнародна науково-практична конференція : Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті. Тези доповідей. Л.: „Львівська політехніка”, 2009. С. 247.

22. Мережа Українського товариства глухих. К., 2011. – 80 с.

23. Рибальченко М.П. Етапи спортивного руху нечуючих в Україні. К., 1998. – 63 с.

24. След созидательных лет. История Киевской организации УТОГ. М. Левицкий, В. Скурчинский, Н. Иванюшева. К., 2001. 271 с.